

QUOD non omnium Gallorum una sit lingua aut reipubl. forma. Quod Alpes à Ligustico mari initio sumpto usq; ad Rheni ostia procurrūt. Quod Cemmenus mons, Pyrene monti ad rectos angulos est situs, longitudinem habens circiter stad. duo millia & desinit prope Lugdunum urbem, uersus ortum. Qui à Pyrene et monte Cemmeno uersus Boream habitant usq; ad oceanum, Aquitani dicti, disterminantur à Lugdunensi Gallia Ligeri flumine. Quod uniuersa ferè Gallia fluminibus permeatur. Sunt autē tam apposite sita ea flumina, ut onera mercium ab oceano in mediterraneū & ab hoc uicissim in oceanum transferri possint, paucis quibusdam exceptis locis per quæ itinere terrestri portantur. Est autē Gallia hominibus abundantissima, & rerum ferax. Circa Narbonem uero atq; ipsius oram maritimam usq; ad Cemmenos montes oleis consita est. Quæ ad septentrionē progreditur, ea paulatim ne uites quidem alere potest. Quod Narbonensis Gallia parallelogrammi formam habeat, cuius opposita duo latera efficiunt, & mare quod meridiem uersus iacet, & mons Cēmenus ad alpes usq;. Reliqua duo, Pyrene monte atq; alpibus constituuntur. Diuiditur autem Narbonensis regio ab Italia flumine Varo: ab Hispania, templo Pyreneæ Veneris. Et est quæ inter Aphrodysiū & Vari fluminis ostia interiacet regio maritima, stad. duorum millium septingentorum. Quod Mafsilia urbs Græca tanta fuerit temperantia & mediocritate, ut legem haberet ne dos maxima aureos centum, uestitus quinq; excederet. Et mulierum ornatus ut totidem esset aureorum. In oratione uero ac philosophiæ studio eousq; exercuerunt sese, ut qui Romani disciplinarum amore tenebantur nō Athenas sed Mafsiliam proficiscerentur. Hæc urbs Phocensium est colonia. Quod inter Narbonem & Aphrodysiū promontoriū ē Pyrene Rhusæna flu. exeat, iuxta quem lacus est, & ager subtus aquosus, paululū supra mare, salinis refertus. Is effosiles habet Cestrias pisces. Nam ubi quis duos aut tres foderit pedes, & in limosam aquam demiserit fuscinam, piscem eximiæ magnitudinis fixum penetrat. limo anguillarū instar alitur. Quod inter Mafsiliam & Rhodani flu. ostia iacet campus, à mari distans stad. centū. tantus etiam diameter ipsius est, cum formam circuli habeat. Is ab euentu appellatur petrosus, lapidibus qui manus implere possint plenissimus, sub quibus gramen exoritur quod pabuli ubertatem pecoribus suppeditat. In medio salæ scatent aquæ salisq; uis magna. Dicit igitur Aristoteles lapides eos, à terræ motibus quos brastos, id est ebullientes appellāt, in plana eiectos, ad concaua loca prolapsos fuisse. Posidonius uero, cum lacus esset, congelatum cum fluctuatione in plures lapides dispersum fuisse, sicut fluuiatilem glaream & litoreos lapillos. Neesse enim est, ita congregatos lapides non per seipsos consistere, uel ex humiditate compactos ingentibus ē saxis per tot fragmenta disruptis, fuisse discretos. Quod Salies inter Rhodanum & Druentiam amnes habitant, per quingenta stadia. Quod Galatæ qui Cappadociæ adiacent Gallorum sint coloni.

Quod in Aquitania Gallia quam habent Tarbelli, aurifodinæ sint præstantissimæ. nam in scrobibus paululum defossis, ad manus mensuram auri crustæ reperiuntur, parux interdum purgationis indigentes. In reliquis autem frustra & glebulæ, quæ & ipsæ non magnum habent opificium. Interior autem & montana pars, tellurem longe præstantiorem habet. Quod uniuersa natio eorum

hom

hominum qui Galli nunc & Galatæ appellantur, Martis studio flagrante est animo, strenuôque & celeri ad conferenda prælia, magis tamen equestri pugna nobis le, adeoque optimum hi equitatum Romanis suppeditant. Alioqui mente candida est & simplici, & ab improbis moribus abhorrente. Itaque ut ad bellum coeant, facile laceffuntur, utpote laborum osores, & faciliter item domantur subiuganturque. Sunt autem Hispanis ob magnitudinē corporum robustiores, magis tamen qui oceanum accolunt. Cæterum bella gerentes, non multo tempore resistunt. Nam aduersus Rom. post Hispaniam belligerari cœperunt, priores tamen fuere subiugati. Hispani uero non uniuersis uiribus sicut Galli, neque uno in loco depugnabāt, sed in locis multis, inque alijs alijs, atque alio tempore. quapropter difficiliter subdi potuerunt.

Quod è Gallis qui Belgæ uocantur fortissimi sunt, & in quindecim nationes diuisi. Habitant autem inter Rhenum & Ligerim, scilicet ad oceanum domos habentes. Hi Germanis sunt uicini, ac reliqua uiuendi norma similes. Apud eos tanta est mulierum fecunditas ut circiter triginta millia censeretur Belgarum multitudo qui arma ferre possent. Sagis uestiuntur, ac comas nutriunt, dormiunt humi, uescuntur carnibus & potu lactis. Eorum regio sues & oues alit. Pro tunicis gestant scissos cum manicis amictus, uix pudenda natésque uelantes. Lana quidem aspera, cæterum oblongis uillis, è qua hirsuta texunt sagula. Hanc uniuersæ Italiæ per mercatus suppeditant, quemadmodum etiam suilla salisamenta. Armatura, gladius longus à dextro latere suspensus. Clypeus oblongus, hastæ ad proportionem, & Meris peltæ quoddam genus. Est etiam illis sparo similis fustis, qui non è salarica sed è manu mittitur, certiore ictum infligens quàm telum, quo potissimum ad aucupia utuntur. Sues in agris uersantur, proceritate, robore, celeritateque præstantes. Periculum est ab ijs insueto cuiuspiam accedenti, non minus quàm à lupis.

Quod apud omnes Celtas tria hominum genera passim sint in honore, Bardi scilicet qui laudationibus rebusque poëticis student: & Vates, qui sacrificiorum causarumque naturalium curæ sunt dediti: & Druidæ, qui præter causarum naturalium studia etiam moralem philosophiam exercent. Hi omnium iustissimi censentur. Immortales animas esse, & mundum, afferunt, superaturos aliquando aquam & ignem. Simplicitati ipsorum atque animositati multum imprudentiæ & superbiæ coniunctum est, & ornamentorum studium ingens. Etenim aurum gestant, circa collum quidem torques, manibus autem & lacertis armillas. Principibus uestes sunt auropictæ. Victores, intolerabiles sunt, deuicti uero, attoniti.

Quod in oceano ex aduerso ostiorum Ligeris fl. insula est exigua non longe in pelago sita, in qua habitant Samnitum mulieres, Bacchi numine afflatæ, Deum placantes. Virum insulam ingredi fas non est. Mulieres traicientes ex insula uiris miscentur, inde redeunt.

Quod Galli omnes sint contentiosi, neque turpe putatur apud eos, uigentibus annis, adolescentibus non parcere. Exercentur, ne sint crassi, neque uentre promisso. Quisquis iuuenis zonæ mensuram excedit, eum multari aiunt.

Quod magna pars Britanniae maioris campestris sit & arbutis plena. habet & montes nonnullos. Est autem frumenti ferax tellus & pecorum. Item metallorum auri, argenti, & ferri. Pelles itidem & mancipia, canesque uenationi aptissimos hæc suppeditat. His canibus Galli etiam ad bella utuntur. Sunt autem Britannii statura proceri, moribus autem simplicioribus ac barbaris magis quàm Galli. Vnde fit ut

nonnulli ex ipsis abundantes lacte, ob imperitiam caseum non conficiant. Cœ-
lendorum insuper hortorum & ruris operum imperiti sunt. Vrbes ipsorum, ne-
mora sunt. Latissimos enim circos deiectis obstruunt arboribus, ubi constructis
tugurijs & ipsi pariter & armenta, non multo tempore stabulantur. Aër ipsis
magis pluuius quàm niuosus est. Per serenitates nebula ita multum temporis
occupat, ut die tota tribus tantum aut quatuor horis circa meridiem ipsum aspici-
ant solem.

Quòd diuus Cæsar in Britanniam bis traiecerit, nulla re magni-
fice gesta. Naues enim male sunt afflictæ, atque interiire permultæ, quòd un-
darum recessus per plenam lunam magnum incrementum accepisset. Victorijs
illic duabus est potitus, traiectis solum duobus militum ordinibus: ac prædam
reportauit immensam. Cæterum sub Augusto prorsus tributarij Rom. sunt fa-
cti.

Quòd qui Hyberniam insulam colunt Britanni syluestres sunt, & An-
thropophagi, herbarumq; manducones, defunctosq; parentes edunt. Atq; palam
hi mulieribus miscentur, tum cæteris, tum matribus etiam. Quòd Pytheas,
quanquam nonnulla de Thule exponens, sit mentitus, traditionem tamen eam
quæ ad mathematicam rationem attinet bene accõmodauit. Dicit autem, man-
suetorum fructuum & animalium aut non feracem esse, aut raram. Incolas mi-
lio, alijsq; holeribus & fructibus radicibusq; ali. Frumentum illic exiguum nasci-
tur.

Quòd ex iisdem Liguriæ locis Alpes & Apenninus initiũ habent. Aiunt
quoque, Liguriæ montes materiæ lignæ adeo feraces esse, ut inueniãtur arbores
octo pedum crassitudine habentes diametrum. Montes hi præalti sunt & abrupti.

Quòd Ligures uino utantur apud se nato, picato, austeroq;. Frequens etiam
apud eos lingurium est, quod alij electrum appellant. Quòd inter Ligures &
Mafsiliam Salyes habitãt, gens maritima, alpesq; mari uicinas tenens. Aiunt maxi-
mam altitudinem illorum montium, stadiorũ esse centum, ac totidem descensum.

Quòd ex Alpibus fluant Rhenus, Danubius, Padus, & Rhodanus.

Quòd Padus, omnium totius Europe fluminũ, uno Danubio excepto, ma-
ximus in mare erumpit. Quòd circa Alpes & occiduam Italiæ partem, præ-
ter modum difficilis & præceps uia sit, ut si quis uel pusillum labatur, periculum sit
ne in profundissimas deferatur ualles. Quæ loca Cæsar ingenti sumptu instruxit,
& quantum licuit, fecit latiora. Sed & aliud paradoxũ habet hæc regio. Tabule cry-
stalli maxime e summis uerticibus abruptæ, prætereuntes interimere solebant.

Quòd Strabo geographus sub Nerone floruit Ro. imperatore. Quòd
Alpes peculiaris cuiusdam formæ gignunt beluam, habitu quidem ad cerui statu-
ram, collo duntaxat & uillis exceptis, quibus capro perquam est similis, ac sub
mento carnis globum gerit palmi magnitudine, capillosum, crassitudinem caudæ
pulli equini habentem.

Quòd Polybius ait iuxta Aquileiam aurifodinas
fuisse inuentas natura adeo excellenti, ut cum à superficie terræ ad duos pedes solũ
detraxeris, fossile confestim aurum inuenias, fossam autem non plusquam pedum
esse quindecim. Aurum ipsum partim per se purum esse, fabæ aut lupini mole, octas-
ua tantum parte decocta, partim pluscula indigere concoctione, alioqui ualde
utile.